

سعدی و شاعران روس

تألیف

دکتر مرضیه یحیی پور

(استاد دانشگاه تهران)

دکتر جان اله کریمی مطهر

(استاد دانشگاه تهران)

شماره مسلسل ۹۴۲۵

شماره انتشار ۳۹۱۶

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	: یحیی پور، مرضیه
عنوان و نام پدیدآور	: سعدی و شاعران روس / تألیف مرضیه یحیی پور، جان‌اله کریمی مطهر.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۰ ص.
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ شماره انتشار ۳۹۱۶.
شابک	: 978-964-03-7139-8
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۹۵.
موضوع	: سعدی، مصلح‌بن عبدالله، - ۶۹۱ ق. -- تأثیر
موضوع	: شعر روسی -- تأثیر فارسی
موضوع	: شعر روسی -- قرن ۱۹ م. -- ترجمه شده به فارسی -- مجموعه‌ها
موضوع	: شعر روسی -- قرن ۲۰ م. -- ترجمه به فارسی -- مجموعه‌ها
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۱۴ -- ترجمه شده از روسی -- مجموعه‌ها
موضوع	: شاعران روسی -- قرن ۱۹ م. -- سرگذشتنامه
موضوع	: شاعران روسی -- قرن ۲۰ م. -- سرگذشتنامه
شناسه افزوده	: کریمی مطهر، جان‌اله
شناسه افزوده	: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ی۳/ت۲ ۵۲۱۷ PIR
رده‌بندی دیویی	: ۸ ۱/۳۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۳۷۶۹۳

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

عنوان: سعدی و شاعران روس

تألیف: دکتر مرضیه یحیی پور - دکتر جان‌اله کریمی مطهر

ویرایش ادبی: فرشاد رضوان

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلفان است»

بها: ۱۵۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشوی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - تارنما: <http://press.ut.ac.ir>

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

ISBN:978-964-03-7139-8

9 789640 371398

تقدیم به والدین بزرگوارمان

و به استاد فرهیخته و گرانقدرمان، جناب آقای دکتر صفر علی فرسادمش،

روحشان شاد و یادشان گرامی باد.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	اسامی شاعران به ترتیب الفبای روسی
۹	اسامی شاعران به ترتیب الفبای فارسی
۱۱	فهرست اشعار به ترتیب الفبای روسی
۱۳	فهرست اشعار به ترتیب الفبای فارسی
۱۵	مقدمه
۱۹	سعدی و شاعران روس
۲۱	آنا آخماتوا (А́нна Ахма́това)
۲۷	یوگنی باراتینسکی (Евге́ний Бараты́нский)
۳۳	ایوان بونین (Ива́н Бу́нин)
۴۵	آلکساندر گریبایدف (Алекса́ндр Григо́рьевич Грибо́едов)
۵۱	نیکالای گومیلیوف (Никола́й Гуми́лев)
۵۷	آنتون دلویگ (Анто́н Дельви́г)
۶۱	سرگئی یسنین (Серге́й Есе́нин)
۶۹	دمتری کدرین (Дми́трий Ке́дрин)
۷۵	میخائیل لرمانتف (Михаи́л Лермо́нтов)
۷۹	سیمون لیپکین (Семен Ли́пкин)
۸۵	کانستانتین لیپسکرف (Константи́н Ли́пскеров)
۹۷	میخائیل میخائیلوف (Михаи́л Миха́йлов)
۱۰۳	پلاتون آبادوفسکی (Плато́н Обо́довский)
۱۰۹	دمتری آزنابی شین (Дми́трий Озно́бишин)
۱۱۷	آلکساندر پوشکین (Алекса́ндр Пу́шкин)
۱۳۱	گریگوری سائیکوف (Григо́рий Са́нников)
۱۳۷	ایگور سوریانین (И́горь Северя́нин)
۱۴۱	ایلیا سیلوینسکی (Илья́ Сельви́нский)
۱۴۹	آلکسئی سورکوف (Алексе́й Су́рков)

۱۵۵.....	نیکالای تیخونف (Никола́й Ти́хонов)
۱۶۱.....	لی آنید تریفالیوف (Леони́д Трефо́лев)
۱۶۵.....	آفاناسی فت (Афа́насий Фет)
۱۶۹.....	آلکسئی خامیاکوف (Алексе́й Хомяко́в)
۱۷۳.....	آلکساندر چاچیکوف (Алекса́ндр Ча́чиков)
۱۷۹.....	آلکساندر شیشکوف (Алекса́ндр Ши́шков)
۱۸۵.....	لوکیان یاکوبوویچ (Лу́кья́н Якубо́вич)
۱۹۱.....	ضمایم
۱۹۳.....	مقالات مؤلفان دربارهٔ سعدی شیرازی در آثار روسی
۱۹۵.....	منابع

اسامی شاعران به ترتیب الفبای روسی^۱

ردیف	اسم شاعر به روسی	اسم شاعر به فارسی	شماره صفحه
1	Ахмáтова Áнна Андрéевна	آخمتوا آنا آندره یونا	۲۱
2	Бараты́нский Евге́ний Абра́мович	باراتینسکی یوگنی ابراموویچ	۲۷
3	Бу́нин Ива́н Алексе́евич	بونین ایوان آکسئی یویچ	۳۳
4	Грибоéдов Алексе́андр Серге́евич	گریبایدف آکساندر سرگئی یویچ	۴۵
5	Гумилёв Никола́й Степа́нович	گومیلیوف نیکالای استیپانویچ	۵۱
6	Дельви́г Анто́н Анто́нович	دلویگ آنتون آنتونویچ	۵۷
7	Есе́нин Серге́й Алексе́ндрович	یسنین سرگئی الکساندروویچ	۶۱
8	Ке́дрин Дми́трий Бори́сович	کدرین دمیتری باریسوویچ	۶۹
9	Ле́рмонтов Михаи́л Ю́рьевич	لرمانتف میخائیل یوری یویچ	۷۵
10	Ли́пкин Семён Израи́левич	لیپکین سیمیون ایزرائیلویچ	۷۹
11	Ли́пскеров Константи́н Абра́мович	لیپسکرف کانستانتین ابراموویچ	۸۵
12	Михаи́лов Михаи́л Ларио́нович	میخائیلوف میخائیل لاری اونیوویچ	۹۷
13	Ободо́вский Плато́н Григо́рьевич	آبادوفسکی پلاتون گریگور یویچ	۱۰۳
14	Озно́бишин Дми́трий Петро́вич	آزناپی شین دمیتری پتروویچ	۱۰۹
15	Пу́шкин Алексе́ндр Серге́евич	پوشکین آکساندر سرگئی یویچ	۱۱۷
16	Са́нников Григо́рий Алексе́ндрович	سانیکوف گریگوری الکساندروویچ	۱۳۱
17	Северя́нин И́горь Васи́льевич	سوربانین ایگور واسیلی یویچ	۱۳۷
18	Сельви́нский Илья́ Льво́вич	سیل وینسکی ایلیا لویویچ	۱۴۱
19	Сурко́в Алексе́й Алексе́ндрович	سورکوف آکسئی الکساندروویچ	۱۴۹
20	Ти́хонов Никола́й Семёнович	تیخونف نیکالای سیمیونویچ	۱۵۵
21	Трефо́лєв Леони́д Никола́евич	تریفالیوف لی آید نیکالایویچ	۱۶۱
22	Фет Афанáсий Афанáсьевич	فت آفاناسی آفاناسیویچ	۱۶۵

۱- در ستون‌های چپ (ترتیب الفبای روسی) و راست جدول، ابتدا نام خانوادگی سپس نام و نام پدر شاعر آمده است.

ردیف	اسم شاعر به روسی	اسم شاعر به فارسی	شماره صفحه
23	Хомяков Алексей Степанович	خامیاکوف آلسئی استیپانوویچ	۱۶۹
24	Чачиков Александр Михайлович	چاچیکوف آلساندر میخائیلوویچ	۱۷۳
25	Шишков Александр Ардалионович	شیشکوف الکساندر آردالتونوویچ	۱۷۹
26	Якубович Лукьян Андреевич	یاکوبوویچ لوکیان آندره یوویچ	۱۸۵

اسامی شاعران به ترتیب الفبای فارسی^۱

ردیف	اسم شاعر به فارسی	اسم شاعر به روسی	شماره صفحه
۱	آبادوفسکی پلاتون گریگوریویچ	Ободовский Платон Григорьевич	۱۰۳
۲	آخمتووا آنا آندره یونا	Ахматова Анна Андреевна	۲۱
۳	آزنابی شین دمیتری پتروویچ	Ознобишин Дмитрий Петрович	۱۰۹
۴	باراتینسکی یوگننی آبراموویچ	Баратынский Евгений Абрамович	۲۷
۵	بونین ایوان آکسئی یویچ	Бунин Иван Алексеевич	۳۳
۶	پوشکین آکساندر سرگئی یویچ	Пушкин Александр Сергеевич	۱۱۷
۷	تریفالیوف لی آنید نیکالایویچ	Трифалёв Леонид Николаевич	۱۶۱
۸	تیخونف نیکالای سیمیونویچ	Тихонов Николай Семёнович	۱۵۵
۹	چاچیکوف آکساندر میخائیلوویچ	Чачиков Александр Михайлович	۱۷۳
۱۰	خامیاکوف آکسئی استیپانوویچ	Хомяков Алексей Степанович	۱۶۹
۱۱	دلویگ آنتون آنتونویچ	Дельвиг Антон Антонович	۵۷
۱۲	سانیکوف گریگوری آکساندروویچ	Санников Григорий Александрович	۱۳۱
۱۳	سورکوف آکسئی آکساندروویچ	Сурков Алексей Александрович	۱۴۹
۱۴	سوریانین ایگور واسیلی یویچ	Северянин Игорь Васильевич	۱۳۷
۱۵	سیل وینسکی ایلیا لُویچ	Сельвинский Илья Львович	۱۴۱
۱۶	شیشکوف آکساندر آردالتونوویچ	Шишков Александр Ардалионович	۱۷۹
۱۷	فت آفاناسی آفاناسیویچ	Фет Афанасий Афанасьевич	۱۶۵
۱۸	کدرین دمیتری باریسوویچ	Кэдрин Дмитрий Борисович	۶۹
۱۹	گریبایدف آکساندر سرگئی یویچ	Грибоедов Александр Сергеевич	۴۵
۲۰	گومیلیوف نیکالای استیپانوویچ	Гумилёв Николай Степанович	۵۱
۲۱	لرمانتف میخائیل یوری یویچ	Лэрмантов Михаил Юрьевич	۷۵
۲۲	لیپسکرف کانسانتین آبراموویچ	Липскеров Константин Абрамович	۸۵

۱- در ستون‌های راست (به ترتیب الفبای فارسی) و چپ جدول، ابتدا نام خانوادگی سپس نام و نام پدر شاعر آمده است.

شماره صفحه	اسم شاعر به روسی	اسم شاعر به فارسی	ردیف
۷۹	Липкин Семён Израилевич	لیپکین سیمیون ایزرائیلویچ	۲۳
۹۷	Михайлов Михайл Ларионович	میخائیلوف میخائیل لاری اونیوویچ	۲۴
۱۸۵	Якубович Лукьян Андреевич	یاکوبوویچ لوکیان آندره بوویچ	۲۵
۶۱	Есенин Сергей Александрович	یسنین سرگئی الکساندروویچ	۲۶

فهرست اشعار به ترتیب الفبای روسی

ردیف	عنوان روسی به ترتیب الفبا	عنوان فارسی	شماره صفحه
1	А.Н. Карелиной	اهدا به الکساندرا نیکالایونا کارلینا	۵۸
2	Бахчисарайский фонтан	فواره باغچه‌سرا	۱۲۳
3	В невесёлом городе Тавризе	در شهر غمگین تبریز	۱۳۲
4	В прохладе сладостной фонтанов	در نسیم دلنواز فواره‌ها	۱۲۰
5	Вадим	وادیم	۷۷
6	Вожатый каравана	ساربان	۸۰
7	Вселенной целой потеряв владенье	تملك سراسر گیتی از دست یرفت	۱۶۶
8	Горе от ума	امان از عقل	۴۸
9	Евгений Онегин	یوگننی آنگین	۱۲۶
10	Завёт Саади	پند سعدی	۳۶
11	Закон	حکم	۳۷
12	Замóкли Гюлистана соловьи	عندلیبان گلستان خاموش شدند	۱۷۴
13	Из Муслихаддина Саади	از مصلح‌الدین سعدی	۹۹
14	Из Саади	از سعدی	۱۶۷
15	Кофейня	قهوه‌خانه	۷۱
16	Крепко ударил я заступом...	با بیل، محکم به زمین سست کوبیدم...	۱۰۱
17	На кусок янтаря	تقدیم به کهربا	۱۷۰
18	Н.Т. Аксакову	اهدا به ن.ت. آکساکوف	۱۸۱
19	О роднике спроси того, кто...	ارزش چشمه را از آن پرس که زهر زرد بیان چشید...	۱۴۳
20	Обращение к душе	خطاب به جان	۱۱۴
21	Персидский романс	تصنیف ایرانی	۱۰۴
22	Персидские мотивы – 4	موتیف‌های ایرانی – ۴	۶۳
23	Персидские мотивы – 7	موتیف‌های ایرانی – ۷	۶۵

ردیف	عنوان روسی به ترتیب الفبا	عنوان فارسی	شماره صفحه
24	Пёсня	ترانه	۹۴
25	Пёсня дёрвиша	ترانه درویش	۱۶۲
26	Подражание арабскому	تأسی از عرب	۱۲۸
27	Подражание Саади	تأسی از سعدی	۱۸۶
28	Поэма без героя	منظومه بدون قهرمان	۲۳
29	Продавец книг	فروشنده کتاب	۹۲
30	Прощальный поцелуй	بوسه خداحافظی	۱۱۱
31	Рядами тянутся колонны	ستون‌ها امتداد می‌یابند	۵۳
32	Стансы	مرثیه	۲۸
33	Смерть Пророка	مرگ پیامبر	۳۸
34	Суетность красоты	خزان زیبایی	۱۱۳
35	Тёлом смуглый и тощий	خلیفه گندمگون و لاغر اندام	۱۵۷
36	Тень птицы	سایه پرنده	۴۰
37	Ты любишь ли звёнья персидских газёлл...	آیا تو آرایه‌های ادبی غزلیات فارسی...	۱۴۰
38	Фазиль-Хану	تقدیم به فاضل خان	۱۲۵
39	Что вздыхать мне об усладе?	از چه رو برای لذت دنیا غم خورم؟	۸۶
40	Ширáz	شیراز	۱۵۱
41	Ширázские рóзы	گل‌های محمدی شیراز	۹۰

فهرست اشعار به ترتیب الفبای فارسی

ردیف	عنوان فارسی به ترتیب الفبا	عنوان روسی	شماره صفحه
۱	آیا تو آرایه‌های ادبی غزلیات فارسی...	Ты любишь ли звёнья персидских газэлл...	۱۴۰
۲	ارزش چشمه را از آن پرس که زهر زرد بیابان چشید...	О родникé спроси тогó, кто...	۱۴۴
۳	از چه رو برای لذت دنیا غم خورم؟	Что вздыхать мнѣ об услáде?	۸۷
۴	از سعدی	Из Саáди	۱۶۸
۵	از مصلح‌الدین سعدی	Из Муслихаддина Саáди	۹۹
۶	امان از عقل	Гóре от умá	۴۸
۷	اهدا به الکساندرا نیکالایونا کارلینا	А.Н. Карéлиной	۵۹
۸	اهدا به ن.ت. آکساکوف	Н.Т. Аксáкову	۱۸۳
۹	با بیل، محکم به زمین سست کوبیدم...	Крепко ударил я заступом...	۱۰۱
۱۰	بوسهٔ خداحافظی	Прощáльный поцелуй	۱۱۲
۱۱	پند سعدی	Завѣт Саáди	۳۶
۱۲	تأسی از سعدی	Подражáние Саáди	۱۸۷
۱۳	تأسی از عرب	Подражáние арабскому	۱۲۸
۱۴	ترانهٔ درویش	Пѣсня дѣрвиша	۱۶۳
۱۵	ترانه	Пѣсня	۹۴
۱۶	تصنیف ایرانی	Персидский ромáнс	۱۰۶
۱۷	تقدیم به فاضل خان	Фазиль-Хану	۱۲۵
۱۸	تقدیم به کهربا	На кусóк янтаря	۱۷۱
۱۹	تملك سراسر گیتی از دست برفت	Вселѣнной цѣлой потеряв владѣнье	۱۶۷
۲۰	حکم	Закóн	۳۷
۲۱	خزان زیبایی	Суѣтность красóты	۱۱۳
۲۲	خطاب به جان	Обращѣние к душѣ	۱۱۵
۲۳	خلیفهٔ گندمگون و لاغر اندام	Тѣлом смуглый и тощй	۱۵۸

ردیف	عنوان فارسی به ترتیب الفبا	عنوان روسی	شماره صفحه
۲۴	در شهر غمگین تبریز	В невесёлом городе Тавризе	۱۳۴
۲۵	در نسیم دلنواز فواره‌ها	В прохладе сладостной фонтанов	۱۲۱
۲۶	ساربان	Вожатый каравана	۸۰
۲۷	سایه پرنده	Тень птицы	۴۰
۲۸	ستون‌ها امتداد می‌یابند	Рядами тянутся колонны	۵۵
۲۹	شیراز	Шираз	۱۵۲
۳۰	عندلیبان گلستان خاموش شدند	Замолкли Гюлистана соловьи	۱۷۵
۳۱	فروشنده کتاب	Продавец книг	۹۳
۳۲	فواره باغچه‌سرا	Бахчисарайский фонтан	۱۲۲
۳۳	قهوه‌خانه	Кофейня	۷۳
۳۴	گل‌های محمدی شیراز	Ширазские розы	۹۱
۳۵	مرثیه	Стансы	۳۰
۳۶	مرگ پیامبر	Смерть Пророчка	۳۸
۳۷	منظومه بدون قهرمان	Поэма без героя	۲۴
۳۸	موتیف‌های ایرانی - ۴	Персидские мотивы - 4	۶۴
۳۹	موتیف‌های ایرانی - ۷	Персидские мотивы - 7	۶۶
۴۰	وادیم	Вадим	۷۷
۴۱	یوگنی آنگین	Евгений Онегин	۱۲۷

مقدمه

کتاب پیش رو، مجموعه اشعاری است که شاعران روسیه در ستایش سعدی شیرازی و آثارش سروده‌اند.

سعدی رحمة الله علیه - معروف به خداوندگار ادبیات سهل ممتنع در ادبیات کهن ایران زمین، در میان ادیبان و اندیشمندان روس به شاعر اخلاق و خرد معروف است. نیکالای تیخونف (شاعری از سرزمین روس)، او را بی نظیر دانسته و وی را «الماس گردنبنده الهی» نامیده بود، و زمانی ایوان بونین (شاعری از سده بیستم) در وصفش چنین گفته است: «تذکرات سعدی، رحمة الله علیه، شیرین‌زبان‌ترین نویسنده از گذشتگان و بهترین از آیندگان، در سفر همراه من است».

در بررسی‌های انجام‌گرفته در اشعار بیست‌وشش شاعر روس تا سال ۱۹۹۰ میلادی، مشاهده می‌شود که خنیاگران خوش‌ذوق و پرآوازه سده‌های نوزدهم و بیستم (سده‌های زرین و سیمین) ادبیات روسی مانند پوشکین، فت، یسنین، بونین، گومیلیوف، دمیتری آزنای‌شین، ایگور سوریانین،... توجه خاصی به اندیشه‌های شیخ شیراز داشته‌اند. از شاعران روس، یکی لب به ستایش سعدی گشود، دیگری شعرش را وصف کرد، آن دگر برای بیان اندیشه‌های خود دست یاری به‌سوی اشعارش دراز کرد، و دیگری به‌تأسی از او شعر نویی سرود. برخی دیگر مانند ایگور سوریانین، علاوه بر گوش‌جان‌سپردن به پندهای او، به سبک غزلش نیز توجه نشان دادند. شاعران بزرگی هم مانند درژاوین، فت، لف گومیلیوف و غیره اشعارش را ترجمه کردند.

بسیاری از شاعران و نویسندگان، با استفاده از اشعار سعدی، دیدگاه‌های خود را درباره مسائل گوناگون اجتماعی و سیاسی دوران خود بیان می‌کردند. شاعرانی او را پیر راهبر خود می‌شمردند و شاعری، اهل شیراز را نکوهش می‌کند از اینکه اشعار سعدی - پیر کهنسال شیراز - را دیگر در محافل خود نمی‌خوانند و ثروتمندان شیراز برای خودنمایی به‌جای خواندن اشعار سعدی، گیتار می‌نوازند.

سعدی، شاعر همبستگی و اتحاد میان ملل جهان است. نازاریانتسا در مقدمه ترجمه گلستان سعدی از فارسی به روسی می‌نویسد:

هیچ شاعر - معلم اخلاق ایرانی نتوانست به قدر سعدی دیدگاه‌های مشترک معنوی و اخلاقی میان غرب و شرق را بیان کند. ملت‌ها در دین الهی غریبند، اما در نور الهی با یکدیگر بیگانه نیستند. نور الهی، حتی یک ملت و کشور را مستثنا نمی‌کند. او نویسنده‌ای است که می‌تواند از هرگونه محدودیت‌های ملی - میهنی عروج کند، از ایده بزرگ انسانی تبعیت کند و همه آحاد بشر را تنها با حس مقدس محبت در آغوش بگیرد.

سده هفدهم میلادی، شروع آشنایی روسیه با سعدی و تفکرات اوست. در این سده، «تسبیح زرین حکمت» سعدی، نقل محافل ادبی و کتابخوانی شد؛ و ابیاتی از اشعارش سرلوحه و تضمین یا ایده اصلی بهترین آثار روسی قرار گرفت، که از جمله آنها عبارتند از: منظومه بدون قهرمان آنا آخمتوا، منظومه فواره باغچه‌سرا و بخش پایانی رمان منظوم یوگنی آنگین آکساندر پوشکین که به کلام سعدی ختم می‌شود.

یوسف براگینسکی - منتقد ادبی، و شرق‌شناس - ایران‌شناس روسی (۱۹۸۹ - ۱۹۰۵) - کتابی با عنوان دوازده مینیاتور دارد که در آن درباره ۱۲ شاعر و نویسنده سرزمین کهن ایران و ویژگی‌های آثار آنها نوشته است.

دوازده مینیاتور براگینسکی عبارتند از: رودکی، فردوسی، ابن‌سینا، ناصر خسرو، فخرالدین اسعد گرگانی، خیام، نظامی، رومی، سعدی، حافظ، کمال‌الدین خجندی و جامی.

نام سعدی شیرازی در میان این ۱۲ تن منور است. براگینسکی درباره اشعار سعدی می‌نویسد: «نظم او دربرگیرنده مسائل فلسفی و اخلاقی است. در مرکز توجه سعدی، شخصیت انسان کامل و نیک‌نفس قرار دارد... او همیشه در آثار خود توصیف سیمای آرمانی (یعنی توصیف سیمای انسان زیبا سرشت) را مد نظر قرار می‌دهد.»

برراگینسکی، سعدی را شاعری می‌داند که آزمندانه در پی «حقیقت» می‌گشت، و مروج عقاید خیرخواهانه و شجاعانه و بشردوستانه، احترام به کار، نفرت از مستبدان، و خضوع در برابر عقل و علم، و نیز مروج شجاعت و سخن آزادیخواهانه بود. براگینسکی، بعد از این توضیحات مختصر خود، ترجمه اشعار سعدی را از چهار مترجم آورده است که عبارتند از: کانستانتین لپسکوف، و. درژاوین، آ. استارستین، و ای. سیل‌وینسکی؛ و این کثرت، علاقه‌مندی مترجمان، شاعران و شرق‌شناسان به

سعدی را نشان می‌دهد. نکتهٔ مسلم این است که مشرق‌زمین و آثار سعدی در نزد شاعران روس، همان اخلاق و حکمت است؛ و نام شیخ شیراز همچنان در ادبیات روسیه می‌درخشد.

* * *

کتاب حاضر، در بردارندهٔ اشعاری از بیست‌وشش شاعر روس است؛ که ترجمهٔ آنها همراه با تحلیل و نیز متن روسی اشعار با آکسان (برای خوانندگانی که به زبان روسی آشنا هستند) آمده است.

سروده‌ها و نوشته‌ها از شاعران سده‌های نوزدهم و بیستم روسیه است که اشعار خود را دربارهٔ سعدی و آثارش پیش از ۱۹۹۰ میلادی سروده‌اند. اشعار بر اساس دو دوره از تاریخ روسیه یعنی تزاری و کمونیستی که از نظر ساختار اجتماعی و اعتقادی بسیار با هم تفاوت دارند، انتخاب شده‌اند. سبب انتخاب این دو دوره این بود که نشان داده شود از جایگاه والای کلام مصلح‌الدین سعدی شیرازی در روسیه در هیچ زمان و شرایطی کاسته نشده و او و کلام او هیچ‌گاه مورد بی‌مهری ادیبان و خوانندگان روسی قرار نگرفته است.

مطالب کتاب به ترتیب الفبای روسی نام‌خانوادگی شاعران آورده شده است.

لازم به ذکر است بخشی از کتاب حاضر از طرح پژوهشی با عنوان «تأثیر مضامین و سبک گفتار شاعران ایرانی بر شاعران روسی» می‌باشد که با استفاده از اعتبارات پژوهشی دانشگاه تهران انجام شده است. بدینوسیله از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه تهران تشکر و قدردانی می‌شود. در پایان سخن جا دارد مراتب سپاس خود را به همکاران محترم از دانشگاه‌های روسیه - که نام آنها در زیر می‌آید - اعلام دارم:

سرکار خانم دکتر یلنا کراسیل‌نیکووا (Елена Красильникова)،

سرکار خانم دکتر ناتالی یا اوستیمینکا (Наталья Устименко) و

سرکار خانم آئیدا سوبولووا (Аида Соболева).

مرضیه یحیی پور

۱۳۹۶